

ԲԸԻ ԲԸԼԹ

פתגם וגם

כתיבה ועריכה:
שקמה לאופר וחווה ליאון, צוות גנים מיתרים

איורים: גלית מובשוביץ
עימוד ועיצוב: אירית עמית

תודה ללבנה בן נעים ויפית ג'רסי מגן קשת בשוהם
שפיתחו את הבסיס לחוברת זו.

ג'וּכּוּן

- 5.....הקדמה
- 7 עולם ומלואו**.....
- 8.....כי האדם עץ השדה
- 10.....התפוח לא נופל רחוק מן העץ
- 11.....אם תקלקל אין מי שיתקן אחריו
- 12.....מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת
- 13.....הזורעים בְּדִמְעָה בְּרִנָּה יִקְצְרוּ
- 14.....טוב ציפור אחת ביד משתיים על העץ
- 16.....על טעם ועל ריח אין להתווכח
- 17.....בור ששתיית ממנו אל תזרוק בו אבן
- 18.....לא דובים ולא יער
- 19.....אל תסתכל בקנקן אלא במה שיש בו
- 20.....גם מסע של אלף קילומטרים מתחיל בצעד אחד
- 21 בין אדם לחברו**.....
- 22.....טובים השנים מן האחד
- 24.....טוב שכן קרוב מאח רחוק
- 25.....הווי מקבל כל אדם בסבר פנים יפות
- 26.....אל תדון את חברך עד שתגיע למקומו
- 27.....יהי כבוד חברך חביב עליך כשלך
- 28.....אל תלבין פני חברך ברבים
- 29.....מילים מתוקות פותחות דלתות מברזל
- 30.....כששניים רבים השלישי חוטף את הכובע
- 31 ביני לבין עצמי**.....
- 32.....חיים ומוות ביד הלשון
- 34.....איזהו עשיר? השמח בחלקו
- 35.....יגעת ומצאת תאמין
- 36.....רצונו של אדם כבודו
- 37.....איזהו חכם הלומד מכל אדם
- 38.....אין הנחתום מעיד על עיסתו
- 39.....לך אל הנמלה עצל ראה דרכיה וחכם
- 40.....דברי חכמים בנחת נשמעים
- 41.....אם אין אני לי מי לי
- 42.....איזה הוא גיבור, הכובש את יצרו
- 43.....לא הביישן למד ולא הקפדן מלמד
- 44.....חכמה בבטן כמו אור בתוך כד
- 45.....אם אתה לא יודע לתת, איך למדת לבקש?
- 46.....פול שבע פעמים, עמוד שמונה
- 47.....רק משום שאתה יכול, לא אומר שאתה צריך
- 48.....מי שהולך יכול לרקוד, מי שמדבר יכול לשיר

הקדמה

מאז ומתמיד ידע כל עם לסכם את חוכמת הדורות בפתגמים משלו. פתגמים הם אמרות עממיות קצרות, שנונות וציוריות הנושאות מסר עמוק ומשמעות רחבה.

החשיפה לפתגמים בגן תורמת לפיתוח החשיבה ומעשירה את שפתם של הילדים.

בחוברת זו הבאנו מבחר פתגמים שונים, מן המקורות היהודיים, הספרות העברית ופתגמי עמים שונים.

כל גננת יכולה לבחור את הפתגם המתאים לה בהתאם לנושא הנלמד בגן, או בהקשר לעניינים חינוכיים העולים בגן במשך היום.

אופן הגשת הפתגמים לילדים והעבודה איתם

הצעתנו היא להתחיל מלימוד הפתגם "בקריאה יחפה". ננסה להבין את הפתגם, נבאר מילים חדשות או שאינן שגורות על פי הילדים.

כאן גם נזכיר את מקור הפתגם וההקשר שבו נאמר.

לאחר מכן יבוא שלב הדיון: בדיון ננסה להביא את ריבוי הקולות בגן, ונשמע את הילדים מפרשים את הפתגם כל אחד בדרכו, ומחווים דעתם על משמעותו והמסר שאותו הוא מעביר.

נבקש מהם גם להביא דוגמאות רלבנטיות מחיי היום יום שלהם.

לאחר אלו יובאו הצעות לסיפורים, מדרשים ושירים הנוגעים לתוכן הפתגם ומבחר פעילויות יצירתיות הקשורות לפתגם ולמשמעותו.

لا اكرم الاكابر

כי האדם על השדה

הסבר

בספר דברים בפרק כ' פסוק י"ט נאמר שכשאנחנו יוצאים למלחמה אסור לנו לכרות עצי פרי באדמת האויב, והנימוק הוא "וכי האדם עץ השדה לבוא מפניך במצור?" כלומר האם העצים הם כמו בני אדם ואתה נלחם נגדם כמו נגד האויבים שלך? וברור שהתשובה שלילית ולכן אסור לכרות עצים גם בשעת מלחמה. אבל במשך השנים ההקשר של הפסוק נשכח ונשאר רק הפתגם "כי האדם עץ השדה" במובן החיובי שלו. כלומר - האדם דומה לעץ. וידוע שירו של נתן זך "כי האדם עץ השדה" שבו הוא מסביר "כמו העץ גם הוא זקוק למים..".

לדין

- הסבירו את הפתגם ותנו דוגמאות מחייכם שידגימו את הפתגם.
- במה אנחנו דומים לעצים ובמה אנחנו שונים מהם?
- לאיזה עץ אתה דומה - גבוה או נמוך? עם הרבה ענפים או הרבה עלים?
- אילו עצים עומדים לידך?
- האם אתה מעדיף להיות חלק מיער או לעמוד כעץ בודד?

סיפור

אילן אילן במה אברכך - עיבוד

פעם היה אדם שיצא לדרך והלך יום, ועוד יום, עשרה ימים ארוכים, ולא מצא לא עיר, ולא מלון ולא אילן ולא מים ולא אדם בדרכו. ואחרי שהלך עשרה ימים ראה פתאום אילן אחד מרחוק. אמר לעצמו: אולי יש מים תחתיו? כשהגיע קרוב לאילן מצא שהוא עומד על מעיין. כשראה שאילן נאה ופירותיו מתוקים והעלים שלו יפים ישב לו והתקרר בצילו ואכל מפירותיו ושתה מן המעיין, והכל היה טעים מאד, והוא התאושש ממש. כשעמד ללכת הלאה אמר לאילן: "מה יש לי לברך אותך ומה בכלל אפשר להגיד לך? שהעץ שלך יהיה יפה? - והרי יפה הוא. שהצל שלך יהיה נאה - כבר הוא נאה שיהיו ענפיו נאים - נאים הם שיהיו פירותיו מתוקים - מתוקים הם. שיהיה מעין יוצא מתחת שורשך - כבר יוצא מעין מתחת לשורשך. שתעמוד במקום חביב - אתה עומד במקום חביב. אז מה נשאר לי לברך אותך? רק שכל העצים שיעמדו ממך יהיו כמוך".

אילן אילן במה אברכך - מקור

מעשה באדם שיצא לדרך והלך יום הראשון ויום השני, יום השלישי עד י' ימים ולא מצא לא עיר ולא פונדק ולא אילן ולא מים ולא בריה. ואחר שהלך י' ימים צפה אילן אחד מרחוק. אמר: "שמא יש תחתיו מים?" כיון שהגיע אצלו מצאו עומד על המעיין. כיון שראה אותו נאה ופירותיו מתוקים ועליו נאין ישב לו ונתקרר בצילו ואכל מן פירותיו ושתה מן המעיין וערב לו ושבה נפשו עליו. כיון שעמד לילך אמר לאילן: "מה לי לברכך? ומה יש לי לומר לך? שיהא עצך נאה - נאה הוא. שיהא צלך נאה - כבר הוא נאה, שיהיו ענפיו נאים - נאים הם, שיהיו פירותיו מתוקים - מתוקים הם. שיהא מעין יוצא מתחת שורשך? כבר מעין יוצא מתחת שורשך. שתהא עומד במקום חביב? במקום חביב אתה עומד. מה לי לברכך? אלא כל הנטיעות העומדות ממך יהיו כמותך.

(במדבר רבה ב.)

סיפורים

מר זוטא ועץ התפוחים | אורית רז

האיש שאהב עצים | ספרית פיג'מה:

שיר

כי האדם עץ השדה | שלום חנוך

יצירה

- ציורו אדם שנראה כמו עץ: ידיים = ענפים, רגלים = שורשים....
- כל ילד שוכב על גיליון נייר גדול, ידיו ורגליו פרושות לצדדים והגננת או חבר מציירים את קווי המתאר שלו.
- בשלב הבא מוסיף כל ילד לציור הגוף שלו עלים, שורשים פירות וכו'..

פעילות

- הציגו עצים שונים בצורת הגוף שלכם:
- עץ גבוה, עץ נמוך, עצים מתנועעים ברוח, עצים צמאים למים ונהנים כשמשקים אותם....
- הסתדרו כעצים ביער, כעצים בשדרה, כעצים בודדים.

הגפוח לא נופל רגוק מן העץ

מקור

הגיע מן היידיש, שפה שאותה דיברו היהודים באירופה. הפתגם התפשט בשפות רבות.

הסבר

הפתגם הוא משל שמשמעותו – כמו שהתפוח נופל תמיד קרוב לעץ כך גם הילד דומה בדרך כלל להוריו. מבחינה חיצונית וגם בתכונות האופי.

לדין

- הסבירו את הפתגם ותנו דוגמאות מחייכם שידגימו את הפתגם.
- למי מההורים אתם דומים? או אולי לדוד או לסבא או סבתא?
- האם אתם דומים באופי למישהו מהמשפחה?
- (למשל – עקשנים כמו האח הגדול, או אוהבים התעמלות כמו האחות, או יודעים לצייר יפה כמו אמא...)
- איך אתם מרגישים כשאנשים אומרים עליכם שאתם דומים מאד לאחד ההורים?

פעילות

- יצירה – ציירו את עצמכם ואת בן המשפחה שאתם דומים לו. תוכלו לצייר את הדמויות בבגדים זהים וכדומה.
- "מראה" – התחלקו לזוגות ועימדו זה מול זה. ילד א' עושה תנועות וילד ב' מחקה אותו בדיוק. אחרי כמה דקות מתחלפים.

סיפור ושיר

לקוף יש בעיה | ג'וליה דונלדסון

הפנים | נורית זרחי

את הפנים שיש לי
קבלתי מאימא שלי,
גם היא את פניה קבלה
מאימא שלה,
סבתי לי מסרה את פניה דרכה,
איזו דרך ארכה!

כך היא שולחת אותם לנכדים,
אחר לנינים.
במשפחה שלי, מי שנולד
מקבל מתנה – פנים.

כל פעם הם מופיעים חדשים ושונים –
עינים כחולות הופכות ירקות,
מתקרבות אל האף או מתרחקות,
אבל תמיד, במשפחה שלנו, הבנים
הלאה הלאה, כנָהר
נושאים את הפנים.

אם תקלקל אין מי שיתקן אהרין

מקור: קהלת רבה פרשה ז'

הסבר

הפתגם הוא חלק ממדרש על אדם הראשון. במדרש מסופר שהקב"ה לקח את האדם לטיול בעולם והראה לו עד כמה העולם יפה, והזהיר אותו שלא יקלקל את העולם, כי אם יקלקל אין מי שיתקן את הקלקולים. הפתגם מדגיש את האחריות המוחלטת של האדם על העולם. הפתגם מתאים מאד לתקופת ט"ו בשבט, כאשר אנו עוסקים בשמירת הסביבה.

לדין

- הסבירו את הפתגם ותנו דוגמאות מחייכם שידגימו את הפתגם.
- מה הכוונה לקלקל את העולם?
- מהי משמעות המושג אחריות?
- האם אחריות זה משהו שנותנים לי או שאני לוקח לבד?
- על מה אני אחראי? האם יש לי אחריות כלפי רכוש של הכלל?
- מה קיבלנו מן המוכן?
- מה יכול לקלקל את הדברים הללו?
- כיצד אפשר למנוע מדברים להתקלקל? (צעצועים, מכשירים, רכוש אישי, ציבורי)
- מתי אצטרך לתקן את מה שקלקלתי, ומתי לא? למה?
- מתי ואיך אני אחראי על הסביבה שלי?
- האם ילדים יכולים להיות אחראים על הסביבה או שזו משימה למבוגרים יותר?

פעילות

- ציירו או צרו מחומרים אחרים (שאריות בדים, דפים צבעוניים ועוד) מקום שהוא "גן עדן" עבורכם.
- הסבירו מה יכול לקלקל אותו ואיך ניתן למנוע זאת.
- מבצע של כל הגן לנקות את הגן/ פארק / מקום ביישוב או בשכונה

סיפור: אל תקלקל את עולמי

הלוקס | ד"ר סוס

פרח פרח אל תבכה | פאול קור

עיבוד

בשעה שברא הקב"ה את אדם הראשון, לקח אותו והראה לו את כל אילנות גן עדן, ואמר לו: ראה מעשיי כמה נאים ומשובחים הם, וכל מה שבראתי בשבילך בראתי. שים לב והזהר שלא תקלקל ותחריב את עולמי, כי אם תקלקל אין מי שיתקן אחריך.

(קהלת רבתי, ז, כח)

מדרש

בשעה שברא הקב"ה את אדם הראשון, נטלו והחזירו על כל אילני גן עדן, ואמר לו: ראה מעשיי כמה נאים ומשובחים הם, וכל מה שבראתי בשבילך בראתי. תן דעתך שלא תקלקל ותחריב את עולמי, שאם תקלקל אין מי שיתקן אחריך.

(קהלת רבתי, ז, כח)

מי שטרם בערב שבת - יאכל בשבת

מקור

"מי שטרם בערב שבת - יאכל בשבת" (בבלי, מסכת עבודה זרה - דף ג, עמוד א). שם הוא משמש כמטאפורה לעמל העולם הזה לקראת השכר בעולם הבא.

הסבר

הפתגם מדבר על חשיבותה של ההכנה לקראת משהו שאפשר להנות ממנו בשלב מאוחר יותר. המדובר לאו דווקא בשבת אלא בכל עניין שכרוך בעבודה לקראת מטרה מסיימת, ובהנאה מן התוצאה בהמשך. פתגם שמשמעותו דומה ל "מי שטרם..." הוא הפתגם "יגעת ומצאת תאמין"

לדין

- הסבירו את הפתגם ותנו דוגמאות מחייכם שידגימו את הפתגם.
- תנו דוגמאות מחיי הגן לפתגם (למשל, אם אנחנו מסדרים את פינת הקוביות בסוף המשחק, למחרת אנחנו יכולים לשחק בה שוב, אבל אם לא נסדר והבלגן יישאר, הקוביות תיעלמנה או תלכנה לאיבוד ולא נוכל לשחק בפינה למחרת).

פעילות

- הכנה משותפת של מאכל מיוחד לקראת שבת.
- ליצור לוח קיר עם הפתגם, ודברים שבהם אני עוזר בבית כשאורחים עומדים לבוא, או לקראת שבת או לקראת יום הולדת לאחד האחים...

שיר

סיפור

הצרצר והנמלה | בגן של דודו

מעשה בתרנגולת אדומת כרבולת | שלמה אבס

הזרעים במאה ברונה יקצורו

מקור: תהילים קכ"ו, פסוק ה.

הסבר

פתגם זה מדבר על עבודה קשה ותקווה גדולה להצלחה. עבודה קשה שמסתיימת בסוף טוב, כשאפשר "לקצור" את פרי העמל בשמחה. פתגם בעל משמעות דומה קיים בשפה הצרפתית. "הסבלנות מרה היא אך פירותיה מתוקים" - (מצרפתית) לפעמים קשה להתאזר בסבלנות ולחכות לתוצאות, אך בסוף הסבלנות והמאמץ משתלמים ופירותיהם מתוקים

לדין

- הסבירו את הפתגם ותנו דוגמאות מחייכם שידגימו את הפתגם.
- האם עבדתם פעם קשה בתקווה להנות מפרי עמלכם בעתיד? ספרו לנו.
- חשבו על ה"קציר" שלכם, אילו הצלחות קצרתם?

פעילות

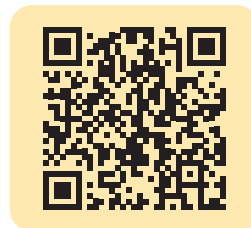
- עבודה בגינה: הכנת האדמה לשתילה, עידור והשקייה, שתילת הזרע או השתיל ואחר כך עבודה יומיומית בגינה, תיחוח האדמה, השקייה, עישוב וכן הלאה.
- כאשר הזרע או השתיל צומח ומלבלב כדאי לדבר עם הילדים על הפתגם, ולהזכיר להם את העבודה שקדמה לפריחתו.

סיפורים

זרע של צנונית | חנה הורן

אוצר בשדה | ספרית פיג'מה

שיר

הזרעים בדמעה | אריאלה סביר

26 ציפור אהב ביז משניים על הפז

מקור

בקהלת רבה ישנה גרסה דומה לפתגם שאנו מכירים היום:
"מתלא אָמר - טבא חָדא ציפרא כפּוּתא מן מאָה פּרְחִין."
(קהלת רבה ד'ו:א')
טובה ציפור אחת כפותה (כלואה) מאשר מאה ציפורים פורחות.
הפתגם עבר גרסאות שונות ומוכר גם בשפות שונות.
כיום אנו מכירים אותו בגרסה: טוב ציפור אחת ביד משתיים על העץ.

הסבר

טוב הישג קטן, מציאותי וממשי מהצלחות וחלומות שלא בהכרח יתגשמו.
טוב לשמוח על היש והקיים מלעסוק במחשבה על מה יכול להיות.
פתגם בעל משמעות דומה: תפסת מרובה לא תפסת.
פתגם אנגלי מביע רעיון דומה: "אם יש לי פרה בשמים איני יכול לשתות את חלבה". פרה אשר בשמיים, אף שהיא שלי, אך לא נמצאת ברשותי, לא תוכל לתת לי חלב שאוכל ליהנות ממנו. ולכן אי אפשר להפיק שום טובה ממצויאות זו.

לדין

הסבירו את הפתגם ותנו דוגמאות מחייכם שידגימו את הפתגם.
מה אנחנו יכולים ללמוד מהפתגם? נסו לחשוב על דברים טובים שיש לכם "בידיכם"?
נסו לחשוב מתי ובאילו מקרים אפשר להשתמש בפתגם.
לשוחח על ברכת "שעשה לי כל צרכי", תוכנית ברכות השחר של מיתרים.

פעילות

הצגת הפתגם באמצעות המחזה של מקרה דומה.

העשרה - על ציפורים בכלל

- אילו תכונות מיוחדות יש לציפור? בואו ננסה "לעוף" כמו ציפורים.
- היכרות עם ציפורי ארצנו:
- נצא לחצר, לחורשה או בטיול ונחפש ציפורים ננסה ללמוד את שמם ולהכיר אותן.
- הכנסו לאלבום התמונות של הציפורים הנפוצות בישראל.
- לסיכום אפשר להכין "מגדיר ציפורים" משותף.

יצירה

- כדי שהציפורים יוכלו לבוא להתארח בחצר הגן
- נוכל להכין עבורן מתקן להאכלת ציפורים מקרטון חלב.

הכירו את ציפורי הבר

מתקן האכלה לציפורים

מאה חדרים | ספרית פיג'מה

ריקוד הציפורים

נלמד את ריקוד הציפורים

לציפור יש מקור
לציפור יש כנף
מקשקשת בזנב...

ציפור קטנה בלב | יגאל בשן

מקהלה עליזה | נעמי שמר

זא טעם וזא ריח אין אהגוואכט

מקור

על טעם וריח אין להתווכח - מדובר בפתגם ממקור לטיני, שהמשורר אברהם שלונסקי נתן לו גרסה עברית מחורזת (בחרוזים) (מתוך האתר של האקדמיה ללשון)

הסבר

כל מה שקשור לטעם (בפה) או טעם יופי אסתטיקה - אין אמת אחת, כי לכל אחד טעם משלו, סגנון משלו והעדפות אישיות. ולכן אי אפשר להתווכח עליהם כי מובן שדעתו של כל אחד במקומה. נסביר את משמעות המילה טעם. חוש הטעם, וטעם כנטייה אישית, טעם בבחירת בגדים ועוד.

לדין

- הסבירו את הפתגם ותנו דוגמאות מחייכם שידגימו את הפתגם.
- ספרו על דבר שטעים לכם. ספרו על דבר שאתם לא אוהבים לאכול. האם אתם מכירים מישהו שאוהב לאכול אותו?
- מדוע חשוב לומר "זה לא טעים לי" ולא לומר על משהו שהוא לא טוב או לא טעים?
- אפשר לשוחח על העדפות של צבעים שונים.
- "כשם שפרצופיהם שונים כך דעותיהם שונות" (ברכות נח ע"ב) מה משמעות אמרה זו?
- האם אנו נראים בדיוק כמו המשפחה או החברים שלנו?
- מה מבטא השוני החיצוני בין בני האדם?

פעילות

חוש הטעם: אפשר לשחק יחד משחק הטעמים. נניח לפני הילדים סוגי מאכל שונים ובעיניים עצומות או מכוסות יש לזהות את המאכל רק לפי חוש הטעם.

העשרה

חוש הטעם: זה מדעי! איך זה עובד?! • **חוש הריח:** הכנת שקיות ריח מפרחי לבנדר או סבון מגולף לארון או לחדר

שקיות ריח 2

שקיות ריח 1

חוש הטעם | מערכת שידורים לאומית

סיפור

החתול דלעת משנה את הדעת | פרפר נחמד

שיר

- אילו דברים אוהב הילד שבשיר? אילו דברים אתם אוהבים?
- צרו קולאז' מעיתונים עם דברים שאתם אוהבים.

אני אוהב שוקולד | הכבש השישה עשר

בור ששגית מהנו אל גזרוק בו אבו

מקור במדבר רבה, כב

הסבר

בור ששגית ממונו - אל תזרק בו אבן. אל תגמול רעה (זריקת אבן) למי שעשה לך טובה (הבאר). ניתן ללמוד מכך על החשיבות של הכרת הטוב והשבת טובה תחת טובה למי שעשה עבורי טוב, וגם על איסור השחתה שלא לצורך ("בל תשחית").
פתגם בעל משמעות דומה מגיע מהשפה הפרסית: "אל תגדע עץ שנהנית מצילו" - כלומר אל תפגע בדבר שגרם לך טובה והנאה

כדאי לדעת! מהו בור מים?

בור מים: בעבר כאשר לא היו מים זורמים בברזים, את המים ששימשו לשתיה היו שואבים מתוך בארות או בורות מים. לעיתים היו צריכים לחפור בורות באדמה ולנקות אותם מעפר ואבנים כדי שיתמלאו במי הגשם. השלכת אבנים אל הבאר או הבור גורמת לסתימת בור המים ופוגעת בתפקודו

לדין

- הסבירו את הפתגם ותנו דוגמאות מחייכם שידגימו את הפתגם.
- מדוע לא ראוי להשליך אבנים לבור שנובעים ממנו מים?
- מדוע חשוב לכבד ולהכיר טוב למי שעשה עבורנו טוב?
- נסו לחשוב על מקרים דומים מחיי היום יום שלכם שיכולים להתאים למשמעות הפתגם.
- המצאת פתגם - נמלא קיר בפתגמים דומים שימציאו הילדים. אפשר לעבוד בזוגות או בקבוצות, או כמשימה בבית עם ההורים.

יצירה

בור מים/ באר מחמר או מחומרים שונים.

פעילות

- מדרש תמונה: תמונות מצורפות בנספח
- סדרו את התמונה על פי סדר התרחשות הסיפור.
- מהו הסיפור המתרחש בכל התמונות? מה עושים הילדים? כיצד הם מרגישים?
- איך הם נוהגים בעץ? אילו יכולתם, מה הייתם אומרים להם?
- כיצד התמונות קשורות לפתגם?

סיפור

שיר

הענק הכי גנדרן בעולם | ג'וליה דונלדסון ואקסל שפּלר

אל בורות המים | נעמי שמר

לא דובים ולא יער

מקור

תלמוד בבלי מסכת סוטה (מ"ז ע"א): "מאן דאמר נס בתוך נס- לא יער הוה ולא דובים הוו" הפתגם מבוסס על הסיפור במלכים ב' פרק ב', ועל המדרש על אותו הסיפור שבו אלישע הנביא פוגש נערים המקניטים אותו. הוא מקלל את הילדים הלועגים לו, ושתי דובות יוצאות מן היער ותוקפות את הילדים.

הסבר

פירוש הביטוי הוא משהו שאינו ממשי או שלא קרה מעולם, הדבר אינו נכון כלל, אין כל שמץ של אמת בדבר, הסיפור בדוי מתחילתו ועד סופו. בדומה לביטויים: "לא היה ולא נברא", "לא היו דברים מעולם".

לדין

הסבירו את הפתגם ותנו דוגמאות מחייכם שידגימו את הפתגם. מדוע משתמשים דווקא בדימוי של דוב ויער? היכן בד"כ חיים דובים? נסו לחשוב יחד מתי אפשר להשתמש בפתגם זה. המציאו סיפורים משונים, מצחיקים ומופרכים שעליהם נוכל לומר "לא דובים ולא יער".

פעילות

נכין איורים של כל הסיפורים

סיפור

מי שתה לי
נועם סמיט

דרקון אין דבר כזה
ספרית פיג'מה

לא דובים ולא יער
שלומי וסתם

מר גוזמאי הבדאי
ספרית פיג'מה

שיר

שיר המגזימים | עוזי חיטמן

מחסן השטוזים | דתיה בן דור • המציאו שטוזים משלכם

אל גסגנא בקנקן אלא בנה שיש 12

מקור

מסכת אבות, פרק ד', משנה כ'. שם מסביר רבי ואומר שלא צריך לשפוט תלמידי חכמים על פי החיצוניות שלהם. כשם שלא צריך לשפוט את קנקני היין על פי החיצוניות שלהם, אלא על פי הפנימיות שלהם. לפעמים יש קנקן יין חדש - שלמעשה יש בו יין ישן (שנחשב ליין משובח), וכך יש גם אדם צעיר שהוא חריף מאוד ויש בו ידיעות וחכמה רבה מאוד. ולעומת זאת יש קנקן ישן, אך שלמעשה אפילו יין חדש אין בו. וכך יש אנשים מבוגרים (שהיינו מצפים לשמוע מהם דברי חכמה, ניסיון חיים וידיעות רבות), אך למעשה אפילו מעט חכמה אין בהם.

הסבר

אין לשפוט דבר או אדם על פי מראהו החיצוני בלבד, אלא על פי תוכנו הפנימי של הדבר או האדם. פתגמים דומים קיימים בשפות ובתרבויות שונות. "היופי אינו בלבוש אלא במעשים" (פתגם עיראקי) "את הפנים אנחנו רואים, אך את הלבבות איננו יודעים" (פתגם יהודי ספרדי) "העץ בעל העלים הרבים ביותר לא בהכרח יפיק מיץ פירות" (פתגם ברזילאי) "לא כל הנוצץ זהב הוא" (פתגם מקסיקני) אמרות אלו מדברות על החשיבות שבתוכן הדברים, כי לא כל מה שנראה טוב ויפה כלפי חוץ בהכרח טוב יותר.

לדין

- הסבירו את הפתגם ותנו דוגמאות מחייכם שידגימו את הפתגם.
- האם תמיד מראה חיצוני אינו חשוב? מתי כן? מתי לא?
- האם אפשר לשפוט אדם מסוים או דבר מסוים רק לפי מראה חיצוני?
- שתפו במקרה או בחוויה שחוויתם על דבר שנראה היה בתחילה יפה וטוב, והתברר כפחות טוב
- (לדוגמא: פעם ראיתי עוגה גדולה ומקושטת אך כשטעמתי ממנה היא כלל לא הייתה טעימה).

פעילות

- משחק חבילה עוברת, שבו מחביאה הגננת הפתעה משמחת בתוך שכבות של ניירות עיתון.
- יצירת דף קסם: צובעים דף לבן במגוון צבעים, ומכסים את הדף בצבעים. את השכבה הצבעונית צובעים בשכבה צפופה ואחידה של צבע פנדה שחור. צובעים כך שהשכבה השחורה מכסה לחלוטין את הצבעונית.
- מציירים עם השיפוד ורואים את הציור מופיע בכל צבעי הקשת.

סיפור

אל תסתכל בקנקן | זהירון וחיפזון

מישו | רינת הופר

נעלי הזהב של המלך | סיפורי חלם

זמן הפסל של אלה קיאואטריס מג'וי בז'ז אה

מקור מיוחס לפילוסוף הסיני לאו צ'ה.

הסבר

גם מסע ארוך ביותר מתחיל בצעד קטן. מיזם גדול או מטלה מורכבת מתחילים בפעולה ראשונית או קטנה שאותה חייבים להעז ולעשות.

דין

- הסבירו את הפתגם ותנו דוגמאות מחייכם שידגימו אותו.
- לפעמים קשה לנו להתחיל משימה שנראית לנו קשה ומאתגרת, אבל אחרי שהתחלנו (אחרי הצעד הראשון) זה כבר יותר קל. נסו לחשוב על מקרה דומה שבו ההתחלה הייתה מאתגרת עבורכם.
- מה יכול לעזור לכם ברגעים כאלו?
- אילו סוגים של התחלות יש ביום יום שלנו? (תחילת יום, תחילת שבוע? להתחיל לסדר את החדר, ועוד ...)
- לפעמים להתחיל זה מאוד מסקרן...
- אילו שאלות אתם שואלים בהתחלות? בתחילת שנה? בתחילת שבוע? בתחילת היום?

סיפור ושיר

מחר | צפרדי וקרפד ארנולד לולב

המדרש על תחילתו של ר' עקיבא
אתר ספר האגדה לילדים

כל שנה מתחילה בסימן שאלה

פעילות

- איך מתחילים?
- נחלק לילדים דף חלק, כשבכל דף יש נקודה. (בכל דף היא ממוקמת במקום אחר). כל ילד יתחיל ציור חדש מהנקודה שהייתה בדף שלו. נתבונן בציורים ונעמוד על הייחודיות של כל ציור.
- האם קל יותר או אולי יותר קשה להתחיל ציור שיש בו נקודת התחלה?
- איך אתם מתחילים ציור?
- דבר דומה אפשר לעשות עם מילה: הגננת אומרת מילה, למשל: "ירח", ומבקשת מכמה ילדים, כל אחד בתורו, להתחיל סיפור עם המילה. האם קל יותר להמציא סיפור כאשר יש לנו כבר מילה אחת?

בין אצמ אחרו

טובים השנים מן האדם

מקור

"טובים השנים מן האדם, אשר יש להם שכר טוב בעמלם." (קהלת ד, ט)

הסבר

טוב יותר להיות בשניים (או יותר) מאשר לבד. כיוון שלשני אנשים יש יותר כוח לפעול ולעשות מאשר ליחיד. "לא טוב היות האדם לבדו אעשה לו עזר כנגדו". בפרשת בראשית אחרי שברא ה' את האדם, הוא מחליט לברוא לצדו את האישה כדי שהאדם לא יהיה לבד. פתגם בעל משמעו דומה קיים גם בשפת היידיש (שבה דיברו יהודי אירופה) והוא נולד כנראה מעיון בפסוק זה. "לא טוב להיות בודד גם בגן עדן". גם בגן עדן, מקום טוב אשר לא חסר בו שום דבר, לא טוב להיות לבד. ופתגם ערבי פלסטיני מדבר על החשיבות של הזולת בחיינו. "יד אחת לא יכולה למחוא כפיים." כדי להצליח למחוא כפיים אנו זקוקים לשתי ידיים. ומובן מכך ששני אנשים יכולים לעשות הרבה דברים שאדם אחד לבד לא יצליח.

לדין

- הסבירו את הפתגם ותנו דוגמאות מחייכם שידגימו את הפתגם.
- איך אני אוהב לשחק - לבד או עם חברים?
- מה אני אוהב לעשות לבד, ומה עם חברים.

פעילות

- נסו להתנדנד בחצר לבד, לשחק לבד בכדור, לשחק לבד באבא ואמא... האם זה אפשרי?
- משחקים בזוגות:
משחק זיכרון בתנועה (מחיאית כף, סיבוב, עמידה על רגל אחת וכו...)
- ילדי הגן נחלקים לזוגות. כל זוג בוחר תנועה המשותפת לו. 'מערבבים' בין הזוגות, ועל ילד אחד מוטל לגלות מיהם הזוגות. בכל תור הוא בוחר שני ילדים שיציגו לו את התנועה שבחרו, עד שהוא מוצא התאמה בין הזוגות.
- המחזה של סיפור: אליעזר והגזר מאת לוי קיפניס
- נשוחח עם הילדים על שיתוף פעולה ועזרה של האחד לשני, כשרק בכוחות משותפים הצליחו להוציא את הגזר.

אליעזר והגזר | פרפר נחמד

אליעזר והגזר

יצירה

- יצירה משותפת. ציור ברצף: ילד אחד מתחיל ציור בצבע אחד, כשברקע מושמעת מוזיקה. כאשר המוזיקה נפסקת הוא מעביר את הדף למי שלצידו, שממשיך את הציור שלו בצבע אחר, וכך יוצא שכל אחד הוסיף צבע משלו לציור.
- זוגות בחיות: משחק זיכרון. התאמה בין זוגות בעלי חיים. (אפשר להכין יחד)

סיפור

האריה שבפנים | רייצל ברייט וגים פילד

בייגלה | מרגרט ריי

שיר

טובים השניים | סבא טוביה ומשה דץ

יד ביד ולב אל לב

16 שכן קרוב מאד רחוק

מקור

"רַעַךְ וְרַע אֲבִיךָ אֶל תַּעֲזֹב וּבֵית אָחִיךָ אֶל תִּבּוֹא בְיוֹם אִידָךְ, טוֹב שֶׁכֵּן קָרוֹב מֵאֵח רָחוֹק." (משלי כז, פסוק י)

הסבר

לפעמים שכן או חבר שגר קרוב ויכול לעזור במהירות עוזר לנו יותר מקרוב משפחה שגר רחוק. לפעמים יש חבר שאתה מרגיש שהוא קרוב לך ברוחו, ויותר משמעותי לגביך מאשר בן משפחה שאתה לא מרגיש קרבה נפשית אליו.

דין

- הסבירו את הפתגם ותנו דוגמאות מחייכם שידגימו את הפתגם.
- ספרו על שכנים שלכם שהם חברים קרובים שלכם או של ההורים.
- האם יש לכם שכנים שהם גם קרובי משפחה?
- אילו קשרים יכולים להיווצר עם שכנים? מה כדאי לעשות כדי להתקרב אליהם?
- שוחחו עם השכנים של הגן וחשבו על פעילות נחמדה שאפשר לעשות יחד איתם: שלט לכבוד חג שמתקרב, משלוח מנות ועוד

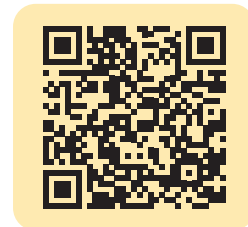
סיפור

דירה להשכיר | לאה גולדברג

ברחוב ירמיהו | ליבי דאון ולנה גבירמן

פעילות

- המחיזו יחסים חבריים עם שכנים. (לדוגמא: שכנה שבאה לבקש כוס חלב מאמא והן משוחחות בידידות, חבר מהשכונה שבא לבקר כשאני חולה, שכן מבוגר שמחזיר לי כדור שהתגלגל לגינה שלו...).
- המחיזו את הסיפור דירה להשכיר.

הווי מקבל כל אדם 2022 פנים יפות

מקור

מסכת אבות א, יד טו - "שמאי אומר: עשה תורתך קבע, אמור מעט ועשה הרבה; והוי מקביל את כל האדם, בסבר פנים יפות".

הסבר

צריך להשתדל לקבל את פניו של כל אדם שבא אלינו בסבר פנים יפות כלומר בנעימות, בנימוס, בשמחה ובכבוד. סבר - הבעת פנים, סבר פנים יפות - בפנים מאירות ובהבעת פנים שמחה.

לדין

- הסבירו את הפתגם ותנו דוגמאות מחייכם שידגימו את הפתגם.
- האם קרה לך שבאת לבקר חבר וקיבלו אותך בסבר פנים לא יפות? איך הרגשת?
- למה חשוב לקבל כל אדם בשמחה?
- איך מרגיש אורח כשמקבלים את פניו בכעס או באדישות?
- איך נקבל את פניו של אורח שנכנס לבית שלנו?

פעילות

- התחלקו לזוגות. ילד אחד יהיה אורח וילד שני מארח. המחזיון פעם אחת כשאתם מקבלים את האורח בסבר פנים יפות ופעם אחת כשאתם מקבלים אותו בחוסר חשק או באדישות. האורח יגיב לפי קבלת הפנים.
- נכין יחד מרק/עוגיות ונזמין אורחים לאכול איתנו (גן שכן, ילדי בית ספר ועוד...)
- נכין שלט משותף לכניסה לגן, שמברך את כל באי הגן, או שלט "ברוכים הבאים" שכל ילד/ה מכין לביתו.

סיפור ושיר

סבא בישל מרק | אפצ'י וסיפור

ענק בישל מרק | נתי בית

לכד על המרבד | בריאן וילדסמית

שיר

האורח | הכל עובר חביבי

אל גביון את לבקך עב שגאיע אלקוואו

מקור: פרקי אבות פרק ב' משנה ד'.

הסבר

יש להימנע מלשפוט אדם שפעל באופן מסוים, שהיה במצב שאתה לא היית בו. לצופה מן הצד קל לבקר את מעשי הזולת, אך התמודדות עם המציאות קשה ומורכבת לעתים יותר מכפי שנדמה.

לדין

- הסבירו את הפתגם ותנו דוגמאות מחייכם שידגימו את הפתגם.
- מה הכוונה לדון? מהו דין? מה הכוונה במילה למקומו?
- נסו להביא דוגמא מחייכם בבית או בגן, נסו לחשוב על מקרה שאפשר לומר עליו את הפתגם הזה.
- מדוע חשוב לא לנהוג בשיפוטיות כלפי אדם אחר?

פעילות

- מדרש תמונה: תמונות מצורפות בנספח
- סדרו את התמונות לפי הסדר שבו מתרחש הסיפור, תארו את הסיפור שעומד מאחורי התמונה. מה עושה כל אחת מהדמויות? מה מרגישות הדמויות בסיפור?
- מה קורה בכל אחת מן התמונות?
- כיצד לדעתכם הסתיים הסיפור ומה הקשר בינו לבין הפתגם?
- להביא לגן את הספר זום. נוכל לראות באמצעותו כי כל אחד רואה את הדברים קצת אחרת... ואיך שהפרספקטיבה משנה את התמונה.

יצירה

- ננסה בהשראת הספר ליצור ציור, שאפשר לראותו מכיוונים שונים וממרחק שונה.
- להכין משקפת עין טובה: הילדים יכולים להכין משקפת מיוחדת שרואים דרכה בעין טובה את הסובב אותנו. לוקחים שני גלילי נייר טואלט ריקים, מקשטים אותם, ומצמידים אותם זה לזה בעזרת דבק. בקצה הגלילים אפשר להדביק נייר צלופן בצבע ורוד. אילו יצורים נחמדים רואים במשקפת? איך מרגישים כשהעולם כולו "ורוד"? (מאתר ספריית פיג'מה).

שיר

סיפור

מנסה לראות את הדברים הטובים אריק איינשטיין

עין טובה ואוזן קשובה בת אל צברי

ברוז ארנב ספריית פיג'מה

למה חתולים לא נחמדים אורי לברון

יהי כבוד חברך חביב עליך כשלך

מקור

סדר נזיקין, מסכת אבות ב, י' - "רבי אליעזר אומר, יהי כבוד חברך חביב עליך כשלך, ואל תהי נוח לכעוס, ושוב יום אחד לפני מיתתך..."

הסבר

חברך הוא הזולת, כל אדם, וכבודו צריך להיות חשוב לך כמו הכבוד שלך. התנהג אל אחרים כמו שהיית רוצה שיתנהגו אליך. פתגם בעל משמעות דומה: 'ואהבת לרעך כמוך'.

לדין

- הסבירו את הפתגם ותנו דוגמאות מחייכם שידגימו את הפתגם.
- באיזה אופן אנחנו מכבדים את חברנו?
- מה נוכל לעשות כדי ליצור אווירה נעימה ומכבדת?

דין

מדרש

ליפול לאש כדי לא לבייש

בשכנות למר עוקבא גר איש עני. כל יום היה מר עוקבא מניח לו מטבעות כסף סמוך לדלת ביתו, כדי שיוכל לקנות לעצמו אוכל. יום אחד חשב העני לעצמו: "מעניין מי עושה לי את הטובה? מי זה שמניח לי כל יום כסף בפתח הבית?" החליט אותו עני להסתתר ולראות מי זה אותו אדם שגומל אתו חסד. באותו היום הלכו מר עוקבא ואשתו כדי לשים את מטבעות הכסף כהרגלם. העני, שהסתתר בקרבת מקום, ראה את מר עוקבא ואשתו מניחים את המטבעות ויצא אליהם, אך הם ברחו מפניו והתחבאו בתוך תנור שעדיין להטו בו הגחלים. הם העדיפו להיכנס לתנור הלוהט ולהסתכן בכוויות, ובלבד שלא לבייש את העני, אם ידע מי הם האנשים הדואגים למחסורו ויתבייש מהם.

(מעובד על פי כתובות, ס"ז, ע"ב)

- כיצד נהגו מר עוקבא ואשתו בשכנם העני?
- מדוע היה להם חשוב לעזור לו, אך היה חשוב להם גם שלא יגלה את זהותם?
- מר עוקבא ואשתו דאגו לעני לכסף אך גם דאגו לכך שלא יפגע כבודו ושלא יתבייש. איך אנחנו יכולים לכבד את החברים שלנו ולדאוג להם?

מעשה בחתוליים | ע' הלל
בביצוע מארש דונדרומה

אדרבא | עמיר בניון ואברהם פריד

אז גלבין פני אברק ברבים

מקור

"כל המלבין פני חברו ברבים כאילו שופך דמים". הביטוי לקוח מהגמרא (בבא מציעא נח' ב'), המשווה את ביוש האחר לשפיכות דמים. מקור הביטוי הוא שכשאדם מבייש את חברו ברבים, הוא גורם להחנות פני המבויש, כלומר שיתחלף הצבע הטבעי האדמדם של עורו בצבע לבן-כך שכביכול נשפך דמו.

הסבר

אל תגרום לחברך, או לכל אדם להתבייש (וממש להחוויר מרוב בושה) ברבים, בפני אנשים אחרים.

לדין

- הסבירו את הפתגם ותנו דוגמאות מחייכם שידגימו את הפתגם.
- כיצד מרגיש מישהו כאשר מעליבים אותו לפני חברים?
- מדוע חשוב כל כך להקפיד בכבוד האחר ולהיזהר שלא לבייש אותו?
- מה אפשר לעשות אם העלבתי או ביישתי חבר?
- מה אנחנו יכולים לעשות כדי שהחברים שלנו לא יעליבו ויביישו חברים אחרים?
- אפשר לנסח כלל או שניים שאותם נתלה לדין, תוכן הכללים יהיה קשור לפתגם, והם יעזרו לנו לשמור על כבוד החבר.

פעילות

- מדרש תמונה: תמונות מצורפות בנספח
- סדרו את התמונות בסדר התרחשות הסיפור.
- שאלות:
- מה קורה בכל אחת מן התמונות?
- מה מתרחש בין הילדים?
- כיצד מרגישה הילדה?
- מדוע היא מרגישה כך?
- איך הסיפור קשור לפתגם?

סיפור

פילים לא מתקבלים
ליזה מנצר

כלי מכוער
ספר ההגדה לילדים

איזהו מכוער
ספר האגדה לילדים

חילים מקור פוגות דאגות מברזל

מקור: פתגם מוכר בקרב יהדות מרוקו.

הסבר

כדי לרכך התנגדות ולשכנע מישהו, כדאי לדבר אליו בנעימות ובנימוס.

לדין

- הסבירו את הפתגם ותנו דוגמאות מחייכם שידגימו אותו.
- אילו עוד דברים אפשר לעשות כדי לרכך התנגדות של אנשים מולנו?
- למה לדעתכם צריך לדבר בנעימות כדי לרכך התנגדות?

פעילות

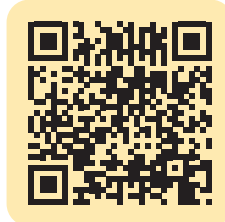

- ציירו שערים מברזל וממתקים שמנסים לפתוח אותם.
- הציגו:
 - הילד: אני רוצה מסטיק.
 - האמא: תבקש יפה.
 - הילד:

שיר

מה אומרים | קשקשתא

כששניים רבים השלישי אוסף אג הכובע

מקור הפתגם משפת היידיש, שפתם של יהודי מזרח אירופה.

הסבר:

"כששניים רבים השלישי חוטף את הכובע" - לפעמים כאשר שני אנשים רבים על משהו, הם עסוקים כל כך במריבה ולא שמים לב שהדבר שרבו עליו איננו עוד, הוויכוח כבר איבד את סיבתו, שני הצדדים הפסידו, ולעיתים מישהו אחר נהנה מכך. פתגם דומה מוכר בקרב יהודי אתיופיה: "כששני כלבים רבים החתול חוטף את הפרוסה"

לדין

- הסבירו את הפתגם ותנו דוגמאות מחייכם שידגימו את הפתגם.
- על מה רבים בפתגם הראשון ועל מה רבים בפתגם השני?
- מה הלקח שאפשר ללמוד מן הפתגמים?
- ספרו על מקרה הדומה לפתגמים, שקרה אצלכם בגן. מה עשיתם?

פעילות

- סדרו את הציורים בסדר הנכון.

שיר

אל תכה זה לא נאה | שרה לוי תנאי

שיר המריבה | כוח האחיות

ביני אבין אצמי

איים ואווג ביז האשון

מקור: "מְנוֹת וְחַיִּים בְּיַד לְשׁוֹן" (משלי יח" כ"א)

הסבר

מה שאנחנו אומרים משמעותי מאד, לפעמים משהו שאנחנו אומרים יכול ממש לחרוץ גורלות. הלשון היא האיבר המסמל את הדיבור, כי אנו מדברים בעזרתה. פתגם בעל משמעות דומה: "שֹׁמֵר פִּי וּלְשׁוֹנוֹ - שֹׁמֵר מִצָּרוֹת נַפְשׁוֹ" (משלי כא, כג) מי שנזהר בלשונו ובדברים שהוא אומר, שומר על חייו מִצָּרוֹת. כלומר – ללשון יש עוצמה רבה והיא משפיעה על חייו.

לדין

- הסבירו את הפתגם ותנו דוגמאות מחייכם שידגימו אותו.
- הביאו דוגמאות שמתאימות לפתגם (כמובן לא חיים ומוות אלא למשל טפילת אשמה שגורמת לכעוס על ילד שאינו אשם, וכיוצא בזה)

פעילות

• שחקו משחקים עם הלשון. מה הלשון יכולה לעשות? לצקצק בלשון, להגיע עם הלשון לאף, לאחוז בלשון ולנסות לדבר

סיפור | עם דיון ופעילות (רצוי לעשות את הדיון והפעילות בקבוצות קטנות)

נונה קוראת מחשבות | אורית גידלי

- קוראים את הסיפור ודנים עם הילדים:
- מהו מכשיר הקסמים של נעה?
- האם קרה לכם שנעלבתם ממישהו? ספרו.
- האם קרה לכם שהעלבתם או פגעתם במישהו בלי שרציתם בזה? ספרו.
- האם הייתם רוצים מכשיר קסמים כמו של נונה? מה הייתם עושים איתו?

יצירה:

- מחלקים לילדים את הבסיס למכשיר הקסמים של נונה, ומבקשים מהם לקשט ולצבוע אותו.
- כל ילד יניח את מכשיר הקסמים שלו במגירה שלו, ובמקרה של עלבון ופגיעה מילולית בגן, הגננת תבקש מהילדים להוציא את מכשירי הקסמים שלהם מהמגירות ולהסביר דרכם מה הייתה כוונתם האמיתית, ואיך אפשר להבין את האמירה הפוגענית בדרך נוספת, ואיך להתנסח באופן אחר.

חלב לביאה

בפרס העתיקה, לפני כשמונה מאות שנה, חלתה אשתו של המלך, המלכה וכך מתואר הסיפור: לאחר שלא נרפאה ממחלתה, קרא המלך לכל חכמי הרפואה מכל העולם כדי שיתנו רפואה למלכה. רופא אחד זיהה את מחלתה כנדירה ביותר והתקין לה תרופה ואמר לפני המלך כי אם תשתה המלכה חלב טרי של לביאה (נקבת האריה), תבריא ותשוב לאיתנה.

מייד הוציא המלך כרוז ובו הוא מבטיח הון עתק למי שיביא חלב טרי של לביאה. אמנם הדבר אינו פשוט כלל, שכן הלביאה היא חיה טורפת, ובכל זאת הופיע אדם בחצר המלך ואמר שהוא יוכל להביא למלך חלב טרי מלביאה.

הדבר היה לשחוק בעיני המלך אך מכיוון שלא היו מתנדבים אחרים, הסכים לשמוע לדבריו של אותו אדם. שאל המלך: איזה ליווי אתה רוצה? איזה נשק תיקח? והאיש ענה כי אין לו רצון בנשק ומגינים אלא רק 10 כבשים. מייד ציווה המלך ליתן לו 10 כבשים, ונפרדו להם לשלום.

מיהר האיש אל היער, אל מקום שכינתם של האריות. ראה לביאה בריאה יחד עם ילדיה שיונקים ממנה והתמקם שם בקרבת מקום. אחרי כמה שעות, שחרר כבשה אחת לעבר הלביאה. הלביאה טרפה אותה מייד. צפה אותו אדם בלביאה ופחד נכנס בו: איזו זריזות, איזו אכזריות... וכך עם מחשבות אלו הלך לו לישון.

למחרת באותה השעה שחרר לעברה עוד כבשה ושוב זינקה הלביאה וטרפה גם אותה וכך מידי יום שלח כבשה נוספת עד שבכבשה החמישית כבר נגלה האיש לעיני הלביאה וראתה שהוא זה שנותן לה לאכול. וכך לאט לאט התקרב אליה עוד ועוד, עד שבכבשה העשירית יכול היה ממש לחלוב אותה, וכך עשה. שאב ממנה צנצנת חלב ומיהר חזרה לארמון המלך.

אחרי הליכה רצופה של כמה שעות חיפש לו מקום ללון (שכן מרחק היער מן הארמון היה רב), וישן לו תחת עץ גדול. למחרת בבוקר התעורר בבהלה. הוא נזכר בחלום שחלם. בחלום היה ויכוח סוער בין כל האיברים בגופו: העיניים התגאו ואמרו לכל האיברים האחרים: "אלמלא אני לא היה אפשר בכלל לגשת ולחלוב את הלביאה." צחקו הידיים בשחוק גדול: "אם לא היינו אנחנו, מי היה סוחט את החלב לצנצנת?" וכך כל איבר ואיבר התגאה שבזכותו בוצעה המשימה. לפתע יצאה הלשון וקבעה: "לולא אני לא היינו כאן בכלל". מייד גערו בה כל האיברים: "מי את ומה את? חזרי לחור החשוך שלך שממנו באת! בזכותך? הרי לא עשית דבר! גם בלעדיו היינו מסתדרים! חצופה!"

נבהלה הלשון מהתגובה החריפה של כל האיברים כלפיה ואמרה לעצמה, ככה הם חושבים עליי... אני אוכיח להם.. וכך מהרהר אותו אדם בחלומו עד שהגיע לפני ארמון המלך ובשמחה גדולה מבקש להתייצב בפניו.

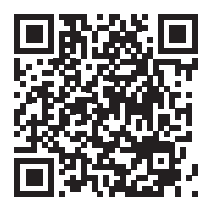
יצא המלך לקראתו, המלכה עדיין שרויה במיטתה, ואז יצאה הלשון ואמרה: "אדוני המלך הבאתי לך חלב כלבתא!" מה? נחרד המלך, לבזות אותי באת?? השליכו אותו לאריות!!

שמע האדם את האיברים מתלחשים בינם לבין עצמם, והלשון אומרת להם: "ומה תאמרו כעת? מהו האיבר החשוב ביותר, היחיד כעת שיכול להציל את כולכם?"

מייד אמרו כל האיברים: "ניצחת. כולנו תלויים בך!"

פצתה הלשון ואמרה למלך, רגע אדוני המלך, למה שלחנתי למות? הלא קיימתי את בקשתך, והבאתי לך חלב לביאה. נתן המלך למלכה לשותות מן החלב ומייד נרפאה, נשק המלך לאיש ונתן לו את שכרו.

אגדות המלך שלמה | חלב לביאה

איזהו עשיר? השאג באלקו

מקור: מסכת אבות, פרק ד, משנה א'.

הסבר

מי שמסתפק במה שיש לו ואינו שואף כל הזמן ליותר מרגיש עשיר יותר מאדם עשיר שכל הזמן רוצה עוד ועוד. פתגמים בעלי משמעות דומה אפשר למצוא בתרבויות שונות: "אצל המאושר כל יום חג" - אדם שהוא שמח ומאושר כל יום, גם יום חול נראה בעיניו כיום חג. (פתגם עירקי) ופתגם יווני קדום: "דבר אינו יכול לגרום סבל למי שיודע להסתפק במועט." (מיוחס לפילוסוף אפיקורוס). אדם היודע להסתפק במועט ולשמוח בחלקו לעולם לא יחוש סבל. "לא ניתן לרכוש את האושר. כל אחד יוצר אותו בלבו בכל רגע של חייו." (פתגם אפריקאי)

דין:

- הסבירו את הפתגם ותנו דוגמאות מחייכם שידגימו אותו.
- מה דעתכם על המסר שהפתגם מעביר? האם קל לנו לשמוח בחלקנו?
- חשבו: במה אתם עשירים? במה אתם שמחים?

פעילות

- "דברים שאותי משמחים" ... ציירו דברים שיש לכם ומשמחים אתכם.

סיפור

המעיל המופלא של יוסף
פעילות בעקבות הקריאה

המעיל המופלא של יוסף
ספרית פיג'מה

איזהו עשיר השמח בחלקו
פרקי בובות

הדייג ודג הזהב
פרפר נחמד

שיר

שמח בחלקך | זהרון וחיפזון

אלו דברים שאותי משמחים | צלילי המוסיקה

יגעת ומצאת גאמין

מקור

אמר ר' יצחק:
אם יאמר לך אדם: 'יגעתי ולא מצאתי' – אל תאמין;
'לא יגעתי ומצאתי' – אל תאמין; 'יגעתי ומצאתי' – תאמין.
(מסכת מגילה ו ב)

הסבר:

הישגים אמיתיים באים רק בעקבות עבודה רצינית. הפתגם הוא חלק מפתגם מפורט יותר: אם יאמרו לך יגעת ולא מצאת – אל תאמין. אם יאמרו לך לא יגעת ומצאת – אל תאמין. אם יאמרו לך יגעת ומצאת – תאמין.

לדין

- הסבירו את הפתגם ותנו דוגמאות מחייכם שידגימו אותו.
- בארו מילים חדשות. יגעתי= התאמצתי
- הביאו דוגמאות מחיי הגן המתאימות לפתגם (למשל: עשינו הרבה חזרות לקראת מסיבת חנוכה ולכן הצלחנו לרקוד ולהציג יפה בפני ההורים. או: ישי הקדיש הרבה זמן ומאמץ לבנות עיר מקוביות, ובאמת המבנה היה מוצלח ויפה מאד).

פעילות

- נחביא בגן מצרכים להכנת עוגיות/ עוגה נבקש מהילדים למצוא אותם ע"י סימנים מכוונים.
- לאחר שמצאנו את כל המצרכים נכין יחד עוגיות ונאכל.
- איך ההרגשה לאכול עוגיות טעימות אחרי שהתאמצנו עבורם?
- האם גם מהדרך ומהמאמץ הפקנו הנאה?

יצירה

- בקשו מן הילדים לצייר ציור עם הרבה פרטים, ולהקדיש לכך זמן רב, ואחר כך הציעו להם לצייר ציור מהר מהר.
- השוו בין הציורים. איזה מהם יפה יותר? מה כדאי לשמור ולתת לאמא?

שיר

סיפור ושיר

יגעת ומצאת | חיפזון זהירון

תנין קטן ורגש לו גדול | דניאלה קולוט

רצונו של אדם כבודו

מקור

אפשר שאין רבי ישמעאל נוהג בכבוד אבותיו? אמרו לה: מה עשה לך? אמרה: בשעה שיוצא מבית הועידה אני רוצה לרחץ את רגליו ולשתות את אותם מים, והוא לא מניח לי. אמרו לו: הואיל והוא רצונה - הוא כבודה [ירושלמי פאה דף ג, עמוד ב']. הסבר לסיפור: אמו של רבי ישמעאל אמרה שבנה לא נוהג בה בכבוד כי אינו מרשה לה לרחוץ את רגליו לשתות את המים. אמרו החכמים לרבי ישמעאל כבד את רצונה.

הסבר

אנחנו מכבדים את הרצון של חברינו, ומשתדלים שהדברים יהיו כפי שהם רוצים, גם אם לפעמים זה קשה או מכביד עלינו, או שנראה שבקשתו אינה מכבדת את עצמו.

לדין

- הסבירו את הפתגם ותנו דוגמאות מחייכם שידגימו את הפתגם.
- מדוע חשוב לכבד את רצונו של כל אדם?
- האם כל דבר שאדם ירצה צריך לכבד? (למשל אם מישהו ירצה לעשות דבר שעלול לפגוע באדם אחר?)

פעילות

- התחלקו לזוגות. כל ילד יספר לבן הזוג שלו מה הוא רוצה, ובן הזוג יצטרך לספר מה החבר רצה ולחשוב על דרך למלא את רצונו.
- לערוך ארוחת בוקר משותפת המכילה חומרי גלם ומצרכים שונים (ממרחים, ירקות, גבינות...). להתחלק לזוגות וכל ילד יכין לרעהו את הכריך כפי שבן הזוג אוהב אותו.
- או סלט פירות - כ"ל.

סיפור

שבעה אכלנים משונים | מרי אן הוברמן

איזהו חכם האומד מכל אדם

מקור: מסכת אבות פרק ד' משנה א'

הסבר

איזהו חכם? מי הוא אדם שנוהג בשיקול דעת ובתבונה ונקרא חכם? אדם שמסוגל ללמוד מכל אדם אחר. היכולת ללמוד גם ממי שאיננו "מורה" היא יכולת חשובה. המוכנות להיפתח וללמוד מכל אדם שאנו פוגשים, ללא גאווה, ולהיות קשובים למציאות ולסביבה, הופכת אותנו לאנשים עשירים בדעתנו. פתגם טורקי מביע בצורה יפה ודומה את משמעות הפתגם: "למרות שאתה יודע אלף דברים – שאל את האדם שיוודע דבר אחד". – גם אדם חכם היודע דברים רבים צריך לשאול את האדם שיוודע דבר אחד, כי בכל בן אדם טמון ידע חדש שניתן ללמוד ממנו.

דין

- הסבירו את הפתגם ותנו דוגמאות מחייכם שידגימו אותו.
- האם אתם אוהבים ללמוד דברים חדשים?
- האם אפשר ללמוד מכל אדם? מי האנשים שסביבכם שמהם אתם לומדים?
- מה אתם מלמדים את מי שבסביבתכם? משפחה חברים ועוד...
- תנו דוגמא לדבר שלימדתם אדם אחר.

פעילות

- לבקש משניים שלושה הורים ללמד משהו חדש מתחום הידע שלהם את ילדי הגן.
- לחלק לזוגות או לקבוצות את ילדי הגן. כל קבוצה חוקרת נושא מסוים ומלמדת את כלל הגן.
- ליצור קיר לדיון ובו "חוכמה" שכל ילד מביא לגן, והוא מלמד אותה את חבריו, או תכונה שניתן ללמוד מאותו ילד: נדיבות, שמחת חיים, חבר טוב... ועוד.

סיפור

בוקר טוב גדליהו | ספרית פיג'מה

שלמה המלך והדבורה | עומר המספר

דיון ופעילות בעקבות הסיפור

- מה ניתן ללמד מהסיפור? איך נהג שלמה בדבורה?
- שלמה שהיה חכם מכל אדם מסוגל היה ללמוד גם מהדבורה. מה אפשר ללמוד מכך?
- המחיצו את הסיפור. המציאו יחד סיפור שמתכתב עם הפתגם, איירו אותו וספרו אותו במפגש.

אין הנגמון אפיז על עיסגו

מקור

בבראשית רבה פרשה ל"ד מופיע הפתגם בצורה מעט שונה: "אמר ר' חייא עלובה העיסה (שאפילו) שנחתומה מעיד עליה שהיא רעה"

הסבר

אין היוצר, יכול להעיד ולשבח את היצירה שהוא יצר. כיון שהוא אינו אובייקטיבי. הנחתום, האופה אינו מעיד על עיסתו (תערובת קמח ומים תפוחה) ועל המאפה שהכין. כך אדם אינו יכול להעיד בצורה אובייקטיבית על מעשיו ויצירותיו. באור מילים: נחתום - אופה, בעל מאפייה ללחם ועוגות. עיסה - בצק, שהוכן מקמח מים או נוזלים שונים. הערה: חשוב להביא לדין עם הילדים כי מצד שני, חשוב שאדם ידע להעריך ולכבד את יצירותיו והדברים שהוא עושה, וידע להכיר טובה לעצמו.

לדין

- הסבירו את הפתגם ותנו דוגמאות מחייכם שידגימו אותו.
- האם לדעתכם אין לאדם אפשרות להעיד על מעשה טוב שעשה, יצירה יפה שהכין?
- מדוע חשוב גם שאדם ידע לראות את הטוב ביצירותיו ומעשיו?
- אם כן, מה אפשר ללמוד מהפתגם?
- נסו לתת דוגמאות בעצמכם לשימוש בפתגם.
- (שחר הכינה עוגה לילדי הגן, וכאשר הגיעה לגן אמרה לילדים: "הכנתי לכם עוגה נהדרת!" אמר לה רותם: נטעם אנחנו ונגיד לך. כיוון שאין הנחתום מעיד על עיסתו.)

סיפור

אבא עושה בושות | מאיר שלו

אך אן הנמלה לבן ראה דרכיה ואכמ

מקור: ספר משלי פרק ו' פס' ו'

הסבר: אדם עצל צריך ללכת אל הנמלה, וממנה הוא ילמד איך לנהוג בחריצות ובזריזות.

לדין

- הסבירו את הפתגם ותנו דוגמאות מחייכם שידגימו אותו.
- מה פירוש המילה עצל?
- מתי אתם נוהגים בחריצות וזריזות? מה עוזר לכם לנהוג כך?
- מה אנחנו יכולים ללמוד מהנמלה?

פעילות

- צאו החוצה אל החצר:
- חפשו נמלים - אילו נמלים ראיתם? אילו סוגי נמלים יש? גדולות? קטנות?
- היכן גרות הנמלים? האם ראיתם נמלים שנושאות איתן מזון או מטען אחר?
- נהיה חרוצים כמו נמלים - ננסה ללכת כמו נמלים בשיירה ולהעביר חפץ ממקום למקום.
- נסדר את הגן או את החצר.
- נחקור את הנמלה - היכן גרה? מה מזונה? ועוד...
- לצבוע איור של נמלה.

כדאי לדעת על נמלים

- איזה משקל יכולה נמלה להרים?
- חוקרים בעבר גילו שהנמלים יכולות להרים משקל עצום ביחס למשקל שלהן, והעריכו שנמלה יכולה לשאת משא במשקל של 50 פעמים ממשקל גופה. בהמשך גילו שנמלה יכולה להרים בבת אחת גם פי 1,000 ממשקל הגוף שלה. הדבר דומה לבן אדם שמרים משאית על כתפיו!
- מחקרים חדשים לימדו את החוקרים שהמכניקה המובנית של צוואר הנמלה מאפשרת לה להרים משקל שמגיע גם לפי 5,000 ממשקל גופה. (אנציקלופדיית אאוריקה)

שיר

סיפור

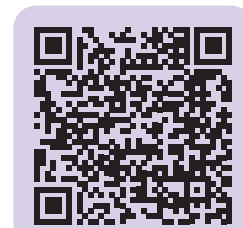
שיירה של נמלים
אם פתאום אפגוש אריה

הצרצר והנמלה
בגן של דודו

עליזה הברווזה והחברים
חיה שנהב

דברי חכמים בנח (שמעיה)

מקור

"דברי חכמים בנח נשמעים... המשך הפסוק הושמט מן הפתגם המדובר... "מזעקת מושל בכסילים" (קהלת ט ז)

הסבר

חכמים אינם משמיעים את דבריהם בצעקות, אלא בנחת, בשקט ובסבלנות. דברים הנאמרים בנחת ובדרך נעימה נשמעים ומתקבלים אצל שומעם, ואילו כשדברים נאמרים בכעס וצעקה, אפילו כשהם נאמרים ע"י מלך המושל בכסילים (טיפשים), הם אינם מתקבלים ע"י שומעיהם. נחת - במתינות, בניחותא

דין

- הסבירו את הפתגם ותנו דוגמאות מחייכם שידגימו אותו.
- האם קורה לפעמים שקשה לנו לדבר בנחת? נסו לחשוב מתי.
- מה יכול לעזור לי ברגעים אלו?
- מדוע חשוב לדבר בנחת ובסבלנות?
- תנו דוגמה למקרה שקרה לכם הממחיש את הפתגם.
- ונסו להמחיש את המקרה לפני חבriכם.

פעילות

- מדרש תמונה: תמונות מצורפות בנספח
- סדרו את התמונות לפי סדר התרחשות הסיפור
 - מה קורה בכל אחת מן התמונות?
 - מה הסיפור המתרחש בתמונות?
 - מה עושות הדמויות בסיפור?
 - כיצד הסיפור קשור לפתגם?

שיר

דברי חכמים בנח נשמעים | זהירון וחיפזון

סיפור

פיל ישן על השביל | ספריית פיג'מה

אם אין אני לי

מקור: פרקי אבות פרק א משנה י"ד.

הסבר

אם האדם לא ידאג ויפעל למימוש זכויותיו ומה שבתחום אחריותו - אין מי שיעשה זאת במקומו. הרחבה: לילדים גדולים יותר אפשר ללמד את המשך המשנה "אם אין אני לי, מי לי. וכשאני לעצמי, מה אני. ואם לא עכשיו, אימת!"

לדין

- הסבירו את הפתגם ותנו דוגמאות מחייכם שידגימו אותו.
- אילו דברים אתם עושים בעצמכם?
- אילו דברים בגן או בבית הם באחריות שלכם?
- איך אנחנו מרגישים כאשר מוטלת עלינו אחריות כלשהי?
- מדוע חשוב לבצע אותה?
- מה לא נמצא באחריותי, אלא באחריות ההורים / גנות וכו'? מתי אני נעזר באחרים?

פעילות

- להביא תמונות או איורים של פעילויות שונות מחיי היום יום (להתלבש, להתרחץ, לבשל ועוד....)
- לשאול את הילדים מה הם עושים לבד ומה הם היו רוצים ללמוד לעשות לבד.
- הכנת ארוחה משותפת תוך כדי חלוקה לתחומי אחריות שונים.
- הצבעה ובחירה של תורנויות שונות לכתיבת לוח: "חלוקת אחריות"

סיפור

החוצה | רינת פרימו

אני לבד | ין פוגין

אמיליה | נעמה בנימין

לפעילות בעקבותיו

שיר

אם אין אני לי מי לי | אודי דויד

איזה הוא גיבור, הכובש את יצרו

מקור

מסכת אבות, ד פסוק א - "בן זומא אומר, איזה הוא חכם- הלמד מכל אדם, שנאמר "מכל מלמדיי, השכלתי" (תהילים קיט, צט). איזה הוא גיבור - הכובש את יצרו, שנאמר "טוב ארך אפיים, מגיבור" (משלי טז, לב)..."

הסבר

מיהו גיבור? אדם שידע להתאפק ולכבוש (לרסן) את יצריו, חושב לפני שפועל "מהבטן", ואינו נוהג באימפולסיביות. פתגם הלקוח מהשפה האמהרית מבטא רעיון דומה: "מעט חוכמה חשובה יותר מהרבה כוח". החוכמה, שיקול הדעת ושימוש בהגיון עדיפים על כוח פיזי וכוחניות.

לדין

- הסבירו את הפתגם ותנו דוגמאות מחייכם שידגימו אותו.
- מה הכוונה במילה "כובש"? (מתגבר, מנצח, משתלט מתאפק)
- מה הכוונה במילה "יצר"? (אימפולס, דחף, רגש)
- מיהו אדם גיבור בעיניכם? מהי גבורה לדעתכם?
- האם יש מישהו שאתם רואים בו גיבור? מה הופך אותו לגיבור?
- חשוב להבחין במשמעויות שונות של המילה גיבור: חזק ואמיץ, גיבור ילדים, דמות נערצת, גיבור כדמות ראשית בספר או הצגה....
- בבקש מהילדים לספר על מקרה שבו הם נהגו בגבורה.
- (לדוגמא: ויתרתי על משחק למען חבר, לא אכלתי את כל הממתקים שקיבלתי, וכו')
- אפשר לכתוב את התשובות ולתלות על "קיר הגיבורים והגיבורות"

פעילות

- מדרש תמונה: תמונות מצורפות בנספח
- סדרו את התמונות לפי סדר ההתרחשות בסיפור.
 - מה קורה בכל אחת מן התמונות?
 - מהו הסיפור שמספרות התמונות?
 - מה אומר האבא לילדים?
 - מה עושים הילדים בסיפור?
 - כיצד הסיפור קשור לפתגם?

שיר

דני גיבור
עוזי חיטמן

סיפור

אוי לא ג'ורג'
כריס הוטון

הילד הכי חזק בגן
עדינה בר אל

לא הביישן אמר ולא הקפדן אמר

מקור

אבות ב', ה - "הוא היה אומר, אין בור ירא חטא, ולא עם הארץ חסיד. ולא הביישן למד, ולא הקפדן מלמד. ולא כל המרבה בסחורה מְחִיָּים, ובמקום שאין אנשים, השתדל להיות איש."

הסבר

מי חושש ומתבייש לשאול ולברר, לא יצליח ללמוד, ומורה קפדן וקשוח שלא נעים לשאול אותו לא יצליח ללמד כראוי. פתגמים בעלי משמעות דומה קיימים בתרבות האתיופית והרוסית "אין בושה בלא לדעת; הבושה היא לא לנסות לברר" (פתגם רוסי) "מי שלא שואל - יפסיד להיות מושל" (פתגם אתיופי) ביישנות והימנעות מיוזמה חוסמות אותנו מלהתקדם ללמוד ולדעת.

דין

- הסבירו את הפתגם ותנו דוגמאות מחייכם שידגימו אותו.
- למה לפי דברי המשנה מי שתבייש לא יוכל ללמוד?
- האם קרה פעם שהתביישתם או חששתם לשאול משהו? האם הצלחתם להתגבר על הבושה?

פעילות

- חברו שאלות שמסקרנות אתכם. אפשר לנסות לענות על חלקן בגן ובבית.

סיפור

אות בבאר | שהם סמיט

שיר

מה עושים העצים | אצלנו בחצר

הודי חמודי | ילדות ישראלית

אכמה בצטן כאו אור בגוק כד

מקור הפתגם הוא מהתרבות היהודית האתיופית.

הסבר

חוכמה בבטן כמו אור בתוך כד - החוכמה היא כמו אור, והיא יכולה להאיר לכולם. ומי שמסתיר את חוכמתו - כאילו הסתיר את האור בכד, וכך אף אחד לא נהנה מן האור.
אימרה דומה - כשם שהנר מאיר במקומו, כך נשמתו של כל אדם מאירה (הרב קוק).

לדין

- הסבירו את הפתגם ותנו דוגמאות מחייכם שידגימו אותו.
- למה הפתגם מדמה את החוכמה לאור?
- למה עוד אפשר לדמות את החוכמה?
- מה צריך אדם חכם לעשות, לפי הפתגם הזה? להסתיר את החוכמה שלו או להתחלק בה עם אחרים?
- הגננת שאלה שאלה קשה, כולם שתקו כי לא ידעו את התשובה. גם רועי, שידע את התשובה שתק. מה אמרה הגננת לרועי?

פעילות

- החשיכו את הגן ותני לילדים פנסים, או נרות חנוכה חשמליים.
- עכשיו בקשי מהם להסתיר את האור שלהם, (בתוך כובע, בתוך סוודר...) ואחר כך לגלות אותו.
- שוחחי עם הילדים על החוויה.

שיר

אור הנר | הרב קוק

אם אתה לא יודע לתת, איך לבקש?

מקור הפתגם הוא בתרבות היהודית האתיופית.

הסבר

"אם אתה לא יודע לתת- איך למדת לבקש?" יש קשר בין נתינה לקבלה. מי שאינו יודע לתת לחבריו אין לו הזכות לבקש מהם דבר. משמעות עמוקה יותר - הרי כולנו יודעים לבקש מהחברים שלנו כשאנחנו זקוקים למהשהו. כולנו יודעים כמה נעים לקבל, ולכן בעצם כולנו יודעים גם לתת, ולגרום הנאה לחברינו.

לדיון:

- הסבירו את הפתגם ותנו דוגמאות מחייכם שידגימו אותו.
- מתי ביקשתם משהו מחבר? תנו דוגמה.
- איך הרגשתם כשקיבלתם זאת ממנו?
- מתי ביקשו מכם משהו? תנו דוגמה.
- האם נתתם? איך הרגשתם?

פעילות

- שחקו את המשחק "העבר את זה הלאה". כל ילד מקבל כדור פלסטלינה. נבקש מכל ילד ליצור משהו מהפלסטלינה (פנים, נחש....) לעטוף בניר צבעוני ולהעביר לחבר. החבר פותח את העטיפה, לוקח את מה שקיבל מהחבר ובתורו יוצר משהו אחר מהפלסטלינה שברשותו ומעביר לחברו.
- בסיום המשחק, לכל אחד יש מתנה שקיבל ומתנה שהעביר לחברו.
- רצוי לשחק את המשחק בקבוצות קטנות כי לילדים לא תהיה סבלנו לחכות זמן רב לתורם.

שיר

כדאי ללמוד מהפרחים | חוה אלברשטיין

לתת | בועז שרעבי

סיפור

שתי חברות ומשלוח מנות | רבקה אליצור

פול שבע פעמים, אחד שמונה

מקור הפתגם הוא בתרבות היפנית.

הסבר

"פול שבע פעמים עמוד שמונה" - אפשר ליפול הרבה פעמים, או להיכשל, או להיות עצובים. אבל העיקר הוא שנלמד לקום אחרי הנפילה, לשמוח אחרי שנהיה עצובים ולהצליח אחרי הכישלון. גם אם אדם נופל, ואף אם נכשל פעמים רבות, הוא אינו צריך להתייאש. הוא יכול בפעם השמינית לעמוד, להתחזק ולהצליח. אימרה דומה מובאת בספר משלי משלי "שבע יפול צדיק וקם". (כ"ד ט"ז)

לדין

- הסבירו את הפתגם ותנו דוגמאות מחייכם שידגימו אותו.
- איזה מספר יותר גדול 7 או 8?
- אם נפלתי שבע פעמים ונעמדתי 8 פעמים - האם בסוף אני עומד או נופל?
- האם קרה לכם שניסיתם משהו ונכשלתם מספר פעמים ובסוף הצלחתם? ספרו על כך.
- חשבו על תינוק שלומד ללכת. איך זה קורה? מה קורה לו עד שהוא מצליח ללכת ולרוץ בצורה יציבה?
- נסו לתת דוגמאות לכך מחייכם (להצליח לרכוב על אופניים, להצליח לישון בלי מוצץ ועוד)
- נסו להמחיש את הפתגם ע"י הצגת מקרים דומים.

פעילות

- המציאו ריקוד לפי הפתגם.

סיפור

בעקבות הסיפור:

- נסו לעמוד על רגל אחת לכמה שיותר זמן.
- חשבו: מתי הצלחתם במשהו אחרי הרבה אימונים וגם אחרי נפילות?

על רגל אחת
רינת פרימו

על גמדים פטריות ומה עוד?
אלונה פרנקל

שיר

לקום | דייויד טויב

נופל וקם | שב"ק ס'

רק משום שאתה יכול, לא אומר שאתה צריך

 המקור - פתגם אמריקאי

 הסבר:

מ"רק משום שאתה יכול, לא אומר שאתה צריך" - לא כל מה שיכולים לעשות צריכים לעשות. למשל: אנחנו יכולים לרוץ אבל לא לרוץ בכביש! אנחנו יכולים לצעוק, אבל לא נצעק בגן, או במסעדה. אנחנו יכולים לצחוק אבל נשתדל לא לצחוק ליד אנשים עצובים מאד. נכון שאנחנו יכולים לעשות המון דברים, אבל צריך לעשות אותם רק בזמן ובמקום המתאימים.

 לדיון

- הסבירו את הפתגם ותנו דוגמאות מחייכם שידגימו אותו.
- תנו דוגמאות לדברים שאתם יכולים לעשות, אבל לא תעשו בנסיבות מסוימות.
- תנו דוגמאות לדברים שרצוי שלא לעשות במקומות ובזמנים מסוימים.

 שיר

הכל אני יכול | נעמי שמר

 פעילות

- הקשיבו לשיר "הכל אני יכול".
- מה אתם יכולים לעשות אבל לא תעשו באמצע השנה?
- מה אתם יכולים לעשות בחופש הגדול?
- נסו לצייר משאלה שלכם, דבר שאתם רוצים מאוד לדעת לעשות, ושהייתם רוצים שיתגשם.

אי שהולך יכול לרקוד, אי שמדבר יכול לשיר

מקור: זימבבואה מדינה באפריקה.

הסבר

"מי שהולך יכול לרקוד, מי שמדבר יכול לשיר" - בעזרת היכולות הבסיסיות שלנו: הליכה, דיבור... אנו יכולים להתעלות ולהגיע להישגים רבים יותר, ואפשר להפוך את היכולות שלנו למקור שמחה. מי שיכול לדבר יכול גם לשיר, ומי שיכול ללכת הרי יכול גם לרוקד, ובכך לשמח את עצמו ואת סביבתו.

לדין

- הסבירו את הפתגם ותנו דוגמאות מחייכם שידגימו אותו.
- מה עוד אתם יכולים לעשות, ומה זה מאפשר לכם?
- האם התנסיתם פעם במשהו חדש וגיליתם שאתם יכולים לעשות אותו?
- שירו ביחד שיר והמציאו לו תנועות וריקוד.

פעילות

- עברו מהליכה לריקוד.
- עברו מדיבור לשיר.
- מה נעים יותר לעשות, ללכת או לרקוד? לדבר או לשיר?

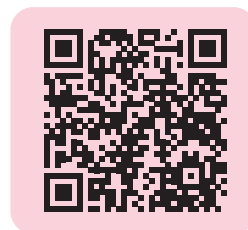
שיר

יכול לעוף | הראל סקעת

היא רק רוצה לרקוד | ג'אסט דאנס

- הקשיבו לשיר "היא רק רוצה לרקוד", וריקדו עם האנשים שבקליפ.